

Ilze Kļaviņa

**BĒRNU AUDITORIJAS PIEREDZES IEKĻAUŠANA KULTŪRAS
PIEDĀVĀJUMA IZVEIDĒ UN ATTĪSTĪBĀ**

**INCLUSION OF THE EXPERIENCE OF THE CHILDREN'S AUDIENCE
IN THE CREATION AND DEVELOPMENT OF THE CULTURAL OFFER**

<https://doi.org/10.55877/kkmp.2022.64>

Abstract

In the article, the author examines the element of feedback in the field of cultural consumption by the children's audience, which is specifically characterized by the adult groups involved (parents, teachers, professional creators of cultural offerings). The need and importance of including of experience of children's audience is justified by the discrepancy between children's and adult knowledges. What are the possibilities there to integrate the feedback elements of the children's audience into a creation of cultural products? The study examines a case study of involving children's personal experience in the creation of special digital theatre project "TAG" made by the theatre company KVADRIFRONS.

Keywords: *children's audience feedback, cultural experience, interaction with audience.*

Ievads

Rakstā aplūkota kultūras piedāvājuma bērnu auditorijai veidošanas problemātika un īpaši – auditorijas atgriezeniskās saites elements kultūras un mākslas jomā. Tēmas aktualitāte izriet no pēdējā laika prakses Latvijā un ārvalstīs, kad, respektējot objektīvo atšķirību starp pieaugušo un bērnu/pusaudžu pieredzēm, profesionāli mākslinieki kultūras jomā iekļauj¹ bērnus kopējā sadarbībā². Vienlaikus pētījums

¹ Norvēģijas–Lietuvas–Islandes mākslinieku kopprojekts "Bābeles tornis" (2022) paredz bērnu – profesionāļu kopdarbību. <https://babel.lt/en/>

² Projekts "EU-project: TEEN AMBASSADORS ACROSS EUROPE" iesaista pusaudžus teātra festivālu rīkotāju atlasē. <https://www.scenekunstbruket.no/en/prosjekter/eu-project-teen-ambassadors-across-europe-2>

balstās autore iepriekšējā izpētē, skaidrojot latviešu vietējo skatuves mākslinieku grupas viedokļus par jaunākā vecuma auditoriju kā patērētāju kopu. Secinājumi – profesionāļi mērķtiecīgi ieklausās un ņem vērā auditorijas reakcijas, spriedumus, novērtējumus par kultūras un mākslas piedāvājumiem (dažos gadījumos pat uzskatot tos par nozīmīgākiem nekā pieaugušo ekspertu vērtējumi). Atzinumi rosina turpināt izpēti par atgriezeniskās saites veidiem, nozīmi, iespējām.

Pētījuma ietvaros atgriezeniskā saite tiek saprasta kā radošas prakses elements mākslas un kultūras piedāvājumu tapšanas procesā vai kā paņēmieni bērnu viedokļu izzināšanai par gatavu kultūras produktu. Atgriezeniskā saite ir arī pedagoģijas metode, vērsta uz bērna personības izaugsmi, savukārt tās nozīme kultūras un mākslas jomā ir iespēja ņemt vērā bērniem raksturīgo atšķirīgo pieredzi. Atgriezeniskās saites veidus nosaka konkrētā žanra specifika un mērķi.

Jēdziens **pieredze** raksturo jaunāko sabiedrības daļu un tās iesaisti kultūrā, tas apzīmē, pirmkārt, bērnu nelielo dzīves praksi un izsaka attiecīgajam vecumposmam piemītošo zināšanu uzkrāšanas vajadzību. Otrkārt, auditorijas kultūras pieredze apliecina sagatavotību (zināšanu, sajūtu, u. c. apjomu), ko bērni pakāpeniski apgūst kā estētiskās pieredzes un kultūras kapitālu. Pētījums aplūko kultūras un mākslas piedāvājumu bērnu auditoriju kopumā, nevis atsevišķas grupas izvēles, gaumes, stila preferences.

Fokusu uz bērnu kultūras pieredzes attīstību vispārēji pamato nepieciešamība kvantitatīvi un kvalitatīvi paplašināt auditoriju šodien un nākotnē. Atgriezeniskā saite stimulē komunikāciju, savukārt bērnu pieredzes iekļaušana sekmē kultūras piedāvājuma atpazīstamību un atbilstību auditorijas uztveres un izpratnes specifikai. Toties atbilstība un atpazīstamība ietekmē kāda produkta izvēli, veicina vispārēju uzticēšanos kultūras piedāvājumam.

Raksts neanalizē patēriņu, lai gan ar vārdu **pieredzēt** nereti apzīmē dažādu kultūras piedāvājumu. Izzinot bērnu auditorijas izpratni, vēlmes un sagatavotību, var veicināt patēriņa pieejamību satura atklāsmes un formas ziņā. Mijiedarbība starp dažādu paaudžu un pieredžu līmeņiem un vērtībām bērnu auditorijas kultūras notikumos ir sarežģītāka nekā pasākumos pieaugušajiem. Te **satiekas** personības izaugsmes mērķi un individuālie, ģimenes un sabiedrības identitātes elementi, tajos ietvertie simboli, konstrukti un nozīmes. Tiem piemīt gan individuāls, gan sociāls mērogs.

Pētījuma nolūks – atgriezeniskās saites lietojuma daudzveidības izzināšana, kā iesaistīt bērnu auditorijas pieredzes elementus, lai potenciāli sekmētu piedāvājuma saturisko pieejamību. Jautājumi – kādi ir veidi, kā iekļaut atgriezenisko saiti ar jaunāko auditoriju pieaugušo radītā profesionālās mākslas un kultūras piedāvājumā? Vai iespējams kultūras piedāvājuma piemērs, kad atgriezeniskās saites lietojums ir daudzveidīgs? Vai un kā tas sekmē piedāvājuma atbilstību auditorijas uztverei un izpratnei?

Raksts skaidro bērnu kultūras pieredzes specifikas būtiskākos teorētiskos aspektus kultūras piedāvājumā un pieprasījuma kontekstā, kā arī analizē bērnu pieredzes atgriezeniskās saites organizatorisko veidu piemērus, pētot to atšķirības un lietojuma iespējas.

Pētījuma metodoloģija

Izraudzīta kvalitatīvā metodoloģija, jo pētījums akcentē sociālo attiecību likumsakarību subjektīvo raksturu. Kultūras piedāvājumu veidotāju radošie mērķi izriet ne tikai no kultūras industrijas objektīviem nosacījumiem, bet galvenokārt – no to mākslinieciskām izvēlēm. Pētījuma izlase ietver skatuves un kinomākslas žanus, kas ļauj lietot atgriezenisko saiti un bērnu pieredzi daudzveidīgi. Prezētēti profesionāli, kas dažādos veidos iekļauj jaunākās paaudzes pieredzi, organizējot atgriezenisko saiti ar auditoriju. Pētījuma respondenti ir kinofestivāla RIGA IFF bērnu programmas kuratore Kristīne Simsons, grupas KVADRIFRONS producete Anna Ulberte un režisors Reinis Boters.

Par profesionālā kultūras piedāvājuma gadījuma analīzes piemēru izraudzīts teātra grupas KVADRIFRONS projekts bērnu auditorijai “TAG”, ko pamato autoru radošā stratēģija – mākslas darbā iekļautās bērnu individuālās pieredzes pārvērst par mērķtiecīgu komunikatīvo atslēgu, ar ko skatītāji tiek aicināti atpazīt personiskās pieredzes elementus un saprast/novērtēt tos mākslinieciskā vispārinājumā. Zīmīgi, ka izrādes sagatavošana top par sevis kategorizēšanu un sociālās identitātes formēšanas procesu abām pusēm, – gan pieaugušajiem, gan bērnu auditorijai. Iecerī rosinājis grupas KVADRIFRONS atklājums pēc viena gada darbības Zeļļu ielā 1, Rīgā, ka “OPEN centra” dalībnieki neko nezina par teātri, lai gan visi darbojas vienā ēkā. “TAG” gadījumā ir atgriezeniskās saites daudzveidīgs pielietojums: pirmkārt, lai iegūtu pusaudžu pieredzes materiālus (pieejami ieraksti, sarakstes, izrādes materiāli, kvantitatīva un kvalitatīva anketēšana); otrkārt, lai komunikācija ar skatītājiem notiktu tiešsaistē izrādē; treškārt, skatītāju vērtējumu izzināšanā pēc noskatīšanās.

Bērnu auditorijas kultūras pieredzes specifika

Komunikāciju ar bērnu auditoriju pirmām kārtām raksturo bērnu specifiskās attiecības ar **digitālo pasauli**. Daudzi pētījumi ir veltīti augošai bērnu neatkarībai no vecākiem un no pieaugušajiem vispār. Bērna kā sociālā aktora patstāvība vairojas līdz ar digitalizētās vides vispārējo dominanti.

Kultūras pieredzes specifiku bērnu auditorijas aspektā raksturo **emocionalitātes** ietvars, tā vairāk sastāv no sajūtās balstītiem, nekā no racionāliem un iepriekš uzkrātiem zināšanu elementiem. Aplūkojot emociju nozīmi kultūrā, pētnieki uzsver sasaisti starp emocijām un pieredzi. *Līdzīgi kā indivīda pieredze rada emocijas, tāpat tās veido jaunu fenomenālu emociju pieredzi* [Eglīte 2021]. Emociju nozīme kultūras kapitāla veidošanā ir atsevišķa tēma.

Bērnu pieredze ir **kompleksa**, saistīta ar pedagoģijas, socializēšanās un izklaides mērķiem. Sarunas ar profesionāļiem¹, kas strādā bērnu auditorijas daļai, apliecina, ka mazie skatītāji, klausītāji kultūras pasākumu izjūt kā kopumu, “kultūras piedzīvojums sākas ar garderobi un bufeti”, “piedzīvojot garlaicīgu izrādi, izvest bērnu ārā un atgriezties – arī tas ir piedzīvojums”. Kultūrizglītības programma “Latvijas skolas soma”² kā vienu no mērķiem formulē piedāvājumu **piedzīvot** jeb pieredzēt kultūras notikumus, tādējādi centrējot saikni starp individuālo pieredzi un sabiedrības kopuma vērtībām.

Bērnu auditorijas statuss sabiedrībā

Vēlme iekļaut kultūras piedāvājumā jaunākās auditorijas atšķirīgo pieredzi apliecina plašāku paradigmas maiņu attiecībā pret sociālām kategorijām “bērns”, “bērnība”. 21. gs. patērētājsabiedrības kontekstā aizvien jaunāka vecuma sabiedrības locekļi gūst aizvien augstāku neatkarību patēriņā un līdz ar to – plašākas pašnoteikšanās iespējas.

Jēdziena “bērns” kā autonomas sociālas vienības vēsture aktualizējas 20. gs. 70. un 80. gados. Pētnieki definē notiekošos bērnu patstāvības izaugsmes procesus par *tradīciju laušanu, kas maina līdz tam valdošo uzskatu par bērnu kā nepieaugušo pieaugušo* [James, James 2008]. Viduslaiku kultūras priekšstats bērns, atkarībā no sociālās kārtas, pildīja vecāku izklaides objekta vai ģimenes darbu izpalīga lomu, 20. gs. jaunākie sabiedrības locekļi kļūst par konkrētās kopienas pārliecības, ideoloģijas un kultūras uzskatu spoguļi.

“Bērna” saistību ar sociālo dimensiju akcentē pētnieks Karls Dženks (*Carl Jenks*), definējot socioloģisko pieņēmumu pamatiezīmes: 1) “*bērnība*” ir sociāla konstrukcija, ko vienlaikus ar bioloģisko dabu jau cilvēka agrīnās dzīves gados kontekstualizē sabiedrības uzskati un kultūra; 2) jēdzienam “*bērnība*” ir saistība ar kategoriju – *dzimums, šķiras piederību, u. c. sociālo raksturu*; 3) jēdziena “*bērns*” nozīme ir jāuzskata par argumentu sabiedrības tagadnes un nākotnes konstruēšanā [Jenks 2004]. Pārskatot pedagoģijas aspektus, Džons Brauns (*John Brown*) izvirza ideju, ka *bērna domāšanu nevar atvasināt tikai no iedzimtajiem psiholoģiskajiem faktoriem vai fiziskās vides ietekmes, bet jāsaprot bērna attiecības ar citiem vienaudžiem un viņu apkārtējo sociālo vidi* [Brown 1999]. Skandināvijas valstis aktualizē īpašas politikas nepieciešamību, kas ap bērnu veidotu morāles un kultūras kompleksu. Norvēģu pētniece Anne Trine Kjørholta (*A. T. Kjørholt*) formulē tēzi: *bērns kā nākamais pilsonis* [Kjørholt 2005].

¹ Klausies Nacionālo! Saruna starp aktieri Arturu Krūzkopu, režisoru Jāni Znotiņu un bērnu mammu Elīnu Kursieti. <https://www.youtube.com/watch?v=oIU0OmMei2s>

² Kopš 2020. gada “Latvijas skolas soma” skolēniem dod iespēju iepazīt Latvijas mākslu un kultūru saistībā ar izglītības programmas saturu. <https://www.lv100.lv/jaunumi/latvijas-skolas-soma-no-simtgrades-iniciativas-kluvusi-par-paliekosu-kulturizglitibas-programmu/>

Mākslas jomā aktuālu, ētikā bāzētu viedokli izvirza Austrālijas pētniece, Melburnas Viktorijas mākslas koledžas (*Victorian College of the Arts*) docente Sāra Ostina (*Sarah Austin*). 2019. gadā viņa Austrālijas Teātra forumā *CONVERGE*¹ aicināja mainīt attieksmi pret bērniem kultūras un mākslas telpā. Ostina definēja trīs attiecību modeļus par jēdzienu “bērns”: 1) vēsturiskais “īpašnieciskais” modelis, kad bērns pieder vecākiem līdzīgi lietai, priekšmetam; 2) vispārzināmais “deficīta modelis”, kas balstās uz bērības nepilnības ideju un sabiedrības konstruētiem stāstiem ap bērnu kā negatavu cilvēku; 3) Ostina izvirza aktuālu, “tiesībās balstītu modeli”, kurā bērība ir atsevišķa, reprezentējoša vienība. “Bērns” nevis “kaut kad būs”, bet jau ir pilnvērtīga būtne. Viņas pētījuma fokusā ir profesionāli augstvērtīgi, atzīti mākslas darbi, kur bērni darbojas līdzvērtīgi pieaugušajiem māksliniekiem.

Bērnu auditorijas atgriezeniskās saites veidi

Atgriezeniskās saites pielietojums kultūras un mākslas piedāvājumā Latvijas bērniem uzrāda iespējas to grupēt pēc mērķa un pēc tā, kad un kā tiek organizēta atgriezeniskā saite, t. i., vai nu vērtējot plašāku žanru, vai arī viena konkrēta vai vairāku kultūras produktu piedāvājumu grupu.

Viens no veidiem mērķēts uz auditorijas izpratnes vispārēju izzināšanu par kultūras vai mākslas žanru, piemēram, ilggadējas Bērnu lasīšanas veicināšanas programma² ar vairāk nekā simts bibliotēku aptvertu tīklu Rīgā, reģionos un diasporā, izplata regulāri atjaunotu rekomendējamo grāmatu sarakstu. Gada laikā tiek apkopotas anketas ar mazo lasītāju vērtējumiem (pēdējos gados izveidota arī vecāku žūrija). Grāmatniecības nozare var iepazīt bērnu pieprasījumu pēc noteikta stila, žanra literatūras un jaunāko lasītāju viedokļus (auditorija dalīta vecumposma grupās), kas signalizē par bērnu auditorijas gatavību uztvert noteikta satura un formas literatūru.

Otru veidu var nodalīt kā vērtējumu noskaidrošana par konkrētu darbu pirms tā iekļaušanas lielākā piedāvājuma paketē. Kinofestivāls “RIGA IFF”, līdzīgi citu Eiropas festivālu darba organizācijai, regulāri veido bērnu – vērtētāju (testētāju) grupas. Jaunākās paaudzes viedokļi par filmām atgriezeniski kļūst par informāciju kino profesionāļiem, sekmējot viņu orientēšanos, kāda veida kinolentes piesaista bērnu auditoriju. Ilggadējo pieredzi ar bērnu žūriju darbu vada Kristīne Simsons, kas uzskata bērnu žūriju ... *par iespēju turēt roku uz pulsa un reaģēt uz sabiedrības noskaņojuma maiņu un aktuālām tendencēm* [K. Simsons].

¹ Sāras Ostinas runas tēzes balstās uz pētījuma par bērnu atspoguļojumu profesionālā fotomākslā un bērnu piedalīšanos izrādēs pieaugušajiem, pasaulē atzītu teātra režisoru (*Tim Etchells, Gob Squad, Heiner Goebbels, Milo Rau* u. c.) iestudējumos. https://www.tna.org.au/wp-content/uploads/2019/11/CONVERGE-Keynote_Sarah-Austin.pdf

² Latvijas Nacionālās bibliotēkas programma <https://lnb.lv/lv/aktuali/lasisanas-veicina-sanas-programma-bernu-jauniesu-un-vecaku-zurija#Par-programmu>

Kā ar citādu veidu iespējams nodalīt bērnu pieredzes iekļaušanu kultūras un mākslas piedāvājuma tapšanā. Radošās apvienības KVADRIFRONS digitālās izrādes projekta “TAG” jeb “Tu attapsies gandarīts” (2022) žanrs – teātris ļauj organizēt atgriezenisko saiti trīs posmos ar atšķirīgiem uzdevumiem – izrādes tapšanas procesā, izrādes norises laikā un pēc tās.

Gadījuma analīze

Radošā komanda, režisors Reinis Boters, asistente Sabīne Alise Ozoliņa un producente Anna Ulberte digitālās izrādes – lekcijas “TAG” dramaturģiskā materiālā iesaista pusaudžu individuālo pieredzi. Sagatavošanas posmā “TAG” autoru atgriezeniskās saites mērķi un plānotie uzdevumi¹: 1) mērķauditorijas atlasē iekļaut un uzrunāt tieši tos, kuriem teātris kā mākslas žanrs neko neizsaka²; 2) panākt pusaudžu atklātību (ar brīvprātības un anonimitātes principiem ļaujot lietot pseidonīmus); 3) atrast pusaudžu un profesionāļu – trīsdesmitgadnieku pieredzes kopīgus punktus; 4) panākt pusaudžu pieredžu sastatījumu, ļaujot novērtēt citam citu, kā arī savu un citu piedzīvotu pieredzi, izdarot secinājumus par līdzību vai atšķirību. Pusaudžu pieredzes iepazīšana “TAG” ir gan kā metode, gan kā mērķis – iepazīt pusaudžus un veidot ar tiem kopīgu identitāti vienas izrādes ietvaros; 5) veicināt pusaudžu pieredzes elementu atpazīšanu un tādējādi **būvēt tiltu** uz mākslinieciskās pasaules izpratni.

Citāds mērķis un atgriezeniskās saites veids ir izrādē, kad skatītāji ZOOM tiešsaistē var piedalīties un ietekmēt izrādes darbību, kas notiek reāllaikā. Trešais atgriezeniskās saites veids ir vērtējums pēc izrādes.

Dati

Projekta īstenošanas sākotnējā uzaicinājumam piedalās 295 pusaudži, kas ir plašs mērķauditorijas pārstāvju skaits, tomēr pamazām atgriezenisko saiti sniedz aizvien mazāks daudzums. Pēdējā posmā komunikācijā piedalās ap 30 mērķauditorijas respondenti. Sarunas ar “TAG” autoriem notiek tiešsaistē ZOOM platformā un sastāv no piecu radošo individuālo uzdevumu izpildes piecu nedēļu laikā (katru nedēļu viens uzdevums).

Pirmais uzdevums ir atsūtīt radoši izveidotu pašportretu, kas var būt fiksēts jebkādā veidā – uzzīmēts, filmēts ar filtriem un balss pārveidi, ierakstīts kā skaņas fails. Jautājumi: 1) Kas Tu esi? 2) Kas Tevi pēdējā laikā aizrauj un iepriecina? 3) Kas Tevi pēdējā laikā *besī* (sadusmo, nepatīk – slengs) un apbēdina? Otrais uzdevums aicina izveidot cita nozīmīga cilvēka vai mājdzīvnieka, drauga, ģimenes locekļa, kaimiņa portretu. Trešais – video un foto uzdevums – aicina iesūtīt somas saturu tūlīt pēc

¹ Intervija ar Reini Boteru. Atrodas autores personīgajā arhīvā.

² Turpat.

skolas, treniņa, pastaigas, draugu pasākuma, veikala apmeklējuma, vai citas aktivitātes, uzfilmēt apkārtni īsā pastaigā pa savu rajonu. Ceturtais uzdevums aicina atsūtīt “dzīvi digitālajā vidē” no *YOUTUBE/ TIK TOK/ SNAPCHAT/ INSTAGRAM* video un attēliem, mūzikas paraugiem, ko pusaudži klausās nedēļas laikā. Piektais uzdevums attiecas uz reālās dzīves pieredzes stāstiem par trīs dažādiem pārbaudījumiem, ar ko pusaudži tikuši galā, atrodot izeju šķietamā bezizejā.

Atgriezeniskās saites rezultātā iegūta plānotā informācija par pieredzi – iesūtīti personīgi novērojumi un pārdomu monologi fiksēti video un arī rakstiski. Tie apkopoti un iekļauti izrādē – lekcijā, kas notiek 2022. gada 21. aprīlī tiešsaistē reāllaikā. Sižets stāsta par dzīves treneri *kouču*, kurš nesekmīgi mēģina visus pamācīt, galvenais varonis aktiera Jāņa Kroņa atveidojumā spēlēts pārspīlēti un raisa ironisku attieksmi. Izrādē savīta dzīves realitāte tiešsaistē ar digitāliem ierakstiem (piemēram, *emodži*).

Gadījuma analīzes noslēgums un rezultāti ieguvumi

Pilnībā īstenojies viens no trim plānotiem atgriezeniskās saites veidiem, pusaudžu pieredzes elementi ir pietiekami plaši dokumentālā teātra izrādes sagatavošanai. Veiksmīga ir izvēle par labu digitālai videi, jaunākā paaudze uzskata ekrānu par savu identitātes zīmi, un komunikācija tajā ir brīvāka.

Uzdevumi ir daudzveidīgi, visumā tie atbilst bērnu/pusaudžu raksturojošai specifikai, t. i., pieredzes emocionalitātes un kompleksivitātes principiem. Uzdevumi vienlaikus ir personiski un arī saistīti ar sabiedrībā pazīstamiem simboliem. Sadarbība ar pusaudžu psihologu Nilu Konstantinovu, kurš seko vecumposmam raksturīgo individualitātes veidošanas atbilstībai, sekmē atgriezeniskas saites organizēšanu.

Jautājumu – atbilžu struktūra mērķtiecīgi organizē informāciju daļās, un katra daļa pēta atšķirīgu tēmu. “TAG” konstruē izrādi no epizodēm un elementiem, kuru apvienojums atbilst iecerei – nostaīt blakus dažādu paaudžu identitātes. Atlases principa pielietojums sasauca ar kultūras teorētiku atziņām, kas vispārēji uzsver identitāšu konstruēto dabu. Teorija skaidro mūsdienu cilvēka, cilvēku grupu, organizāciju identitātes meklējumus kā atsevišķu iezīmju atlasu, izdalot sev svarīgākās īpašības un iezīmes, tās pieņemot kā sev piemītošas. *Identitātes konstruēšanas process norisinās no kultūras iezīmēm un ietekmēm, kas citus nozīmes avotus padara nesvarīgākus.* [Castells 2004]. Lai arī identitāšu salīdzinājums projektā “TAG” nav pagaidām līdz galam atbildēts jautājums, tomēr uzstādījums pārlicina par iespējām šāda veida atgriezeniskās saites pielietojumam.

Projekta režisors Reinis Boters pozitīvi vērtē atgriezeniskās saites pielietojumu, kas palīdz auditorijai atklāt individuāli personisku, pat intīmu pieredzi. Lielā mērā to veicina veiksmīga komunikācijas forma (ZOOM tikšanās ierakstos redzams, ka sarunvalodā lietots slengs, popkultūras izteicieni, digitālās vides izmantojums <https://faiiem.lv/> <https://www.myairbridge.com/en/>). Līdz “TAG” pirmizrādei ir

īstenota iecere – pēc iespējas patiesākas un atklātas mērķauditorijas pieredzes izziņa. To atzīst arī izrādes recenzente, rakstot kroders.lv “TAG: Tu attapsies gandarīts” ir daudzšķautņains un aizkustinošs darbs, kas liek sajūties reālam un kritiski domājošam cilvēkam [Puriņa J. A.].

Tomēr gadījuma analīzes rezultāti rāda daļējus sasniegumus, kas galvenokārt ir Covid 19 ierobežojumu un slimības izplatības dēļ. Uz 2022. gada rudeni pārceltas “TAG” izrādes. Notikušajā pirmizrādē novērojumi liecina, ka pusaudži maz izmanto atgriezenisko saiti ZOOM tiešsaistē, lai ietekmētu darbību. Atgriezeniskās saites trešais veids – vērtējums pēc izrādes ir plānošanas stadijā. No pieciem uzdevumiem projekta autori atrisina trīs. Par daļēji veiksmīgu var uzskatīt dalībnieku iesaisti, kas no sākotnējā dalībnieku skaita būtiski samazinās no 295 pirmajā datu ieguves posmā līdz vidēji 30 dalībnieku kvalitatīvo datu ieguves posmā. Pagaidām trūkst arī atgriezeniskās saites ieguves ar pusaudžiem – dalībniekiem par “TAG” rezultātiem – kā viņu pieredzes elementu iekļaušanu sekmē atbilstību viņu uztverei? Vai pusaudžu izpratne par teātri kā māksliniecisku izpausmi ir mainījusies (izveidojusies pozitīva attieksme pret teātri un kultūru). Uz nākamā rudens sezonu pārcelts jautājuma risinājums par pieredžu salīdzinājumu un identitāti.

Secinājumi

Aizvien biežāk latviešu, līdzīgi kā citu Eiropas valstu kultūras piedāvājumu veidotāji, pievērš uzmanību bērnu auditorijas atšķirīgajai pieredzei. Veidojot atgriezenisko saiti, pieaugušie profesionāļi vēlas izziņāt bērniem raksturīgo izpratni, noskaidrot auditorijas attieksmi, arī iekļaut bērnu pieredzes elementus profesionālā mākslas darbā. Atgriezeniskās saites organizatorisko veidu nosaka mākslinieciskā stratēģija un kultūras vai mākslas žanrs, dažādi veidi var notikt radošā procesa laikā vai arī pēc kultūras notikuma.

Ar atgriezeniskās saites palīdzību iegūtās zināšanas par bērnu auditorijas pieredzi var kļūt par pamatu profesionālam kultūras vai mākslas faktam. Gadījums “TAG” rāda, ka bērnu auditorijas pieredze ir pietiekama satura izveidei, sekmīgs ir digitālās komunikācijas paņēmieni. Gadījums rāda, ka iespējama daudzveidīga atgriezeniskās saites pielietošana.

Turpmākas pētniecības jautājums – atgriezeniskās saites ietekme uz kultūras piedāvājuma izveidi atkarībā no pielietotā veida. Turpinot pieaugušo profesionāļu pētījumu virzienu, būtiski noskaidrot, kādas ir likumsakarības bērnu auditorijas kultūras pieredzes iekļaušanai, kāda nozīme, kādi ieguvumi un kādas ir atgriezeniskās saites pielietojuma iespējas.

Potenciāli bērnu auditorijas iekļautā pieredze paplašina kultūras piedāvājuma atpazīstamību un sekmē izpratni par kultūru vispār.

Izmantotie avoti

- Austin, S. (2021). Working with Children: Elasticity, Creativity and Disruption. *Global Performance Studies*, vol. 4, no 1. Available: <https://doi.org/10.33303/gpsv4n1a17> <https://gps.psi-web.org/issue-4-1/gps-4-1-17/> (viewed 10.12.2021.)
- Brown, Alan S., & Novak, L., Jennifer, L. (2010). Measuring The Intrinsic Impacts Of Arts Attendance, December. *Cultural Trends* 19(4): 307–324 DOI: 10.1080/09548963.2010.515005 Available: <http://www.tandfonline.com/loi/ccut20> (viewed 04.04.2022.)
- Brown, J. (1999). Why Vygotsky? The role of social interaction in constructing knowledge. In: P. Lloyd & C. Fernyhough (eds.). *Lev Vygotsky: critical assessment* (volume 3). UK: Taylor & Francis.
- Boters, R. Intervija atrodas autores personīgajā arhīvā.
- Brown, J. (1999). Why Vygotsky? The role of social interaction in constructing knowledge. In: P. Lloyd & C. Fernyhough (eds.). *Lev Vygotsky: critical assessment* (volume 3). UK: Taylor & Francis.
- Castells, M. (2004). *The Construction of Identity. The Power of Identity: second edition*. Blacwell Publishing, p. 6.
- Jenks, C. (2004). Constructing childhood sociologically. In: M. J. Kehily (ed.). *An introduction to childhood studies*. Open University Press, .
- Eglite, Ž. (2021). The Role Of Senses, Emotions And The Principles Of The Experience Economy In: *The Creative Industries. Cultural Crossroads* 2021, No. 19, p. 230. Available: <http://www.culturecrossroads.lv/en/latest> (viewed 03.08.2022.)
- James, A., & James, A. (2008). *Key concepts in childhood studies*. London: SAGE Publications Ltd.
- Kļaviņa, I. (2021). Atgriezeniskā saite par kultūras piedāvājumu kā bērnu auditorijas kultūras pieredzes veidošanas nosacījums. *Krustpunkti: kultūras un mākslas pētījumi* (2021), [70.]–79. lpp. ISSN 2500-9923.
- Kjørholt, A. T. (2005). The competent child and the right to be oneself; reflection on children as fellow citizens in an early childhoodcentre. In: A. Clark, A. T. Kjørholt & P. Moss (eds.). *Beyond listening. Children's perspectives in early childhood services*. Bristol: The Policy Press, pp. 151–173.
- Puriņa, J. A. *TAG: Tu attapsies gandarīts*. Pieejams: <https://www.kroders.lv/recenzijas/1767> (skatīts 08.08.2022.)
- Simsone, K. Sejas – par bērnu un jauniešu kino festivālā “Rīga IFF”. Pieejams: <https://www.tvnet.lv/7363883/kristine-simsone-par-bernu-un-jauniesu-kino-festivala-riga-iff>) (skatīts 12.12.2021.)